(1934–1940). Українські вчені вивчали питання селекції і племінної справи, годівлі, інкубації, фізіології, технології вирощування й утримання птиці усіх видів, а також економіки й організації птахівництва.

У 1939 р. співробітниками Української науково-дослідної станції птахівництва розпочато створення великої сірої породи гусей, однак породу, як нове селекційне досягнення, було затверджено у 1956 р.

Значна увага приділялась виробництву м'яса птиці, зокрема індиків. Значних успіхів з виробництва м'яса індиків досягли у 1959–1963 рр. на Старинській птахофабриці (Київська область). Як відомо, запорукою збільшення виробництва м'яса птиці є інкубація яєць. Так, у 1962 р. інкубаторій птахофабрики було обладнано інкубаторами «Універсал-45» на заміну інкубаторів «Рекорд-39». У цей період на птахофабриці проводили дослідження з вивчення схем закладки індичих яєць на інкубування, з метою підвищення їхньої виводимості.

Після Постанови Ради Міністрів СРСР від 3 вересня 1964 р. діяльність птахівницьких господарств, науково-дослідних та інших установ УРСР була спрямована на організацію виробництва яєць і м'яса птиці на промисловій основі.

Отже, проведений короткий екскурс в історію розвитку птахівництва УСРР/УРСР до переведення галузі на промислову основу, свідчить, що до 1964 р. в республіці вже було накопичено певні теоретико-методологічні розробки щодо годівлі, утримання, селекційної і племінної роботи з птицею різних видів. Це дозволяло підвищувати продуктивність птиці і збільшувати виробництво продукції птахівництва.

ОРГАНІЗАЦІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ДОСЛІДНИЦТВА НА ТЕРИТОРІЇ КРИМСЬКОГО ПІВОСТРОВА

Мерко О.М.

Управління РАН із взаємодії з науковими організаціями КФО (смт Нікіта)

Сільськогосподарська дослідна справа в Таврійській губернії організовувалася в рамках державного завдання Російської імперії зі створення мережі дослідних установ. Радикальні зміни в сільськогосподарській науці владою почалися ще з кінця XIX ст. після частих посух 70–90-х рр., неврожаїв і голоду, які й стали поштовхом для дій держави. Царський уряд Миколи I заснував Міністерство державного майна з Департаментом сільського господарства. З приходом у 1894 р. професора П.А. Костичева, який очолив Департамент Землеробства, та І.О. Стебута, що зайняв пост голови Вченого комітету Міністерства землеробства і державного майна, основним завданням Міністерства стає створення мережі дослідних установ.

У 1907 р. до Державної Думи 34-ма її членами було подано заяву, в якій для сприяння удосконаленню селянського господарства в Російській імперії пропонувалося «вжити рішучих заходів до того, щоб без подальшого

уповільнення почалася робота зі... створення... мережі належно обставлених сільськогосподарських дослідних станцій».

На Всеросійській нараді з організації сільськогосподарської дослідної справи, що проходила при Головному Управлінні землеустрою та землеробства 14–20 листопада 1908 р., оприлюднено проект В.В. Вінера щодо її постановки. Згідно з його положеннями, з метою вивчення каштанових ґрунтів Херсонської та Таврійської губерній передбачалося заснувати дослідну станцію в Одесі. На підставі рішень наради був розроблений і внесений до Державної Думи законопроект «О насаждении сельскохозяйственных опытных учреждений», який з уточненнями і доробками був затверджений і височайше підписаний у 1912 р.

Наступне зібрання вчених наблизило до створення наукової станції саме на півострівній частині Таврійської губернії. На нараді діячів із сільськогосподарської дослідної справи на півдні Росії, що відбулась в Одесі 23–27 квітня 1910 р., висловлювалася пропозиція про необхідність створення дослідних установ для губернії. Згідно з нею учасники намітили пункти для дослідних станцій, що знаходились би у зв'язку з районною станцією в Одесі. Один з них передбачалося організувати в м. Сімферополь.

Планомірність розвитку дослідної справи на Кримському півострові, як і раніше, була відсутня. Спроби організувати дослідну мережу обмежувались окремими зібраннями та нарадами. У найближчий період у межах адміністративно-територіальної одиниці з'явилося тільки дослідне поле в Сімферопольському повіті, плодовий розсадник в Арабатській агрономічній ділянці і поодинокі дослідні ділянки. В окремих садах на вимогу приватних власників співробітниками ґрунтової лабораторії Таврійської губернії закладалися досліди з виноградом, кісточковими і зерняткoвими культурами.

Прикладом може служити дослідна робота земських фахівців в особі інструктора з садівництва С.С. Шакая, повітового агронома К.Л. Давидовича, губернського земського ґрунтознавця М.М. Клєпініна і лаборанта ґрунтової лабораторії губернського земства П.А. Левандовського з вивчення впливу мінеральних добрив на плодові дерева на території окремих садів Сімферопольського повіту. На засіданні Сімферопольського відділу Імператорського Російського товариства плодівництва 29 березня 1911 р. на досліди була асигнована сума в розмірі 25 руб. У 1912 р. земське зібрання та Департамент землеробства виділив суму 200 руб.

Дослідні ділянки закладено навесні 1911 р. Для дослідження передбачалося внесення трьох видів добрив: фосфорного (томасов шлак), калійного (калійна сіль) і азотистого (чилійська селітра). Ділянка повинна була відповідати наступним критеріям: відсутність добрива протягом останніх 6-7 років; плодоношення дерев – 2-3 роки; однаковий розвиток, вік і сорт плодових.

У саду Такопуло, що розташовувався на схід від русла р. Салгір, фахівці вибрали невелику ділянку. Перед закладанням дослідів з ділянки брали проби ґрунту. На підставі даних проведеного дослідження М.М. Клєпінін припустив, що при удобренні фосфорнокислими туками можна чекати підвищення

врожайності плодових дерев. Результати удобрення підтвердили припущення фахівців: найбільший урожай дали дерева, під які було внесено томасов шлак, найменший – ті, що удобрювались чилійської селітрою. Вона зумовила збільшення приросту і зміну забарвлення листя на більш інтенсивне. Введення даних дослідів, проведених земськими фахівцями, в приватні господарства центрального Криму забезпечувало стабільні високі врожаї, збереження і підвищення якості ґрунтів, що було пріоритетом роботи власника у галузі сільського господарства.

У 1912 р. крім саду Такопуло дослідження проводилися в долині р. Альми, в саду М.К Гуналі, вздовж русла р. Бельбек при с. Кучук-Сюрень у господарстві С.Л. Тржеціак, а також вздовж русла р. Булганак у винограднику маєтку Кояш Ф.Ф. Шнейдера. З власних досліджень автора відомо, що за результатами дослідів М.М. Клєпінін встановив ефективність внесення фосфорних добрив та доцільність їх використання у господарстві.

Паралельно з дослідними ділянками, описаними вище, організовується садовий розплідник в Арабатській агрономічній ділянці. Створення його відноситься до 17–19 листопада 1911 р. Розплідник на зазначеній території було закладено, але відомості про його подальшу діяльність відсутні.

Таким чином, в першому-другому десятиліттях XX ст. починають створюватися обласні станції в Харкові, Катеринославі, Одесі. Таврійська ж губернія у розвитку дослідної справи визнавалася відсталою з-за відсутності достатньої кількості державних наукових дослідних установ. Ініціатива виходила тільки від приватних осіб (Шушак Д.І. (1903), Лемпорт С.А. (1908)).

ДОСЛІДНА СПРАВА ПО КУЛЬТУРІ БОЛІТ І ЛУКІВНИЦТВУ кінця XIX ст. – початку XX ст.: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Милостян Ю.Г.

Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН (м. Київ)

Питання торфоболотних ґрунтів і їх використання для сільськогосподарських цілей свої витоки ведуть від IX ст. і особливо активізувались із будівництвом м. Києва. Більш-менш стійка державна зацікавленість у цих процесах розпочалася на початку XIX ст. і особливо після реформи 1861 р. та появи у1864 р. у 33 губерніях Європейської Росії земств. Саме вони виступили для місцевих територіальних громад тим генеруючим початком не просто покращення власного добробуту, а й пошуку елементарних засобів підняття продуктивності полів та ферм для зростаючого швидкими темпами по чисельності населення. Практично вичерпавши можливості польового травосіяння для забезпечення тваринництва на початку 80-х рр. XIX ст. вже у 90-х рр. XIX ст. почали активно говорити про потенціал лугової культури за рахунок необхідних і своєчасних заходів, в цілях використання значних болотних просторів країни. На початковому етапі Департамент землеробства, створений у 1894 р., Міністерства землеробства і державних